

— antológiának a címét a szerkesztő, Király László (1943) egyik verséből kölcsönözte. Ez a költemény, de még inkább az ezt magába foglaló *Tengerparti város* c. ciklus, egyben meghatározó is, egy induló fiatal olyan kitekintése, világbalátása, aki egyesítve a hagyományos költői eszközöket a legmodernebb versépítéssel, korszerűségével, formaérzékével, etikai állásfoglalásával bátran állítható példaképül fiatal költőtársai elé. A *Vadásztánc* c. kötetben a költő sohasem szunnyadó felelősségérzete, az unalmas szürkétől, tespedtségtől való menekülés dominál. „Összehúrom szemem lázítok / A felelősre az emberek között: / Felelősen élni!” (*Számadó vers a felelőségről*).

Királynak lételeme a lázadás, s keresi és meg is találja az alkalmat, hogy kamaszos hetykeséggel — „nincs mit eldöntsek: erősödöm” (*vers*) — ki mondja, vagy ha nem ő szól, más szájába adva a szót, kimondassa: nincs legyőzhetetlen akadály! „Már hiába

torlódnak elem a hegyek — / fehér ingem lángra átment az éjszakákon, / s e furcsa lobogóval lázítok, / bármerre megyek!” (*Derkovits: Szölvővő*). S e furcsa lobogó lengetése nemcsak az olvasó figyelmének a felkeltése, hanem egy meggyőző biztonságot adó erő is, mely a tengerre szállt vitorlást útján végigkíséri, hiszen rálelt küldetésére, mert „megtalálta a messzeséget, / de átkozott legyen ki visszatartja...” (*Férfiak a parton*). A ritmikailag bravúrosan megkomponált *Vadásztánc* nemcsak a *Szép fehér madár* c. — szerelmes verseket tartalmazó — ciklusból, hanem az egész kötetből magasan kiemelkedik. Király pályakezdő — ki tudja mily’ okból magyarországi forgalmazásra nem került — kötetére magyarnyelvek jogosít, de a költőnek vigyáznia kell, nehogy az önként vállalt, fiatalok közötti „vezérszerepe” elbizakodottságot szüljön.

SZAKOLCZAY LAJOS

MI VAN A FIÓKBAN?

Divat a riport. Már hosszú hónapok óta mohón nyitunk rá az Elet és Irodalom utolsó oldalára, és megvesszük a félszáz legjobb interjút tartalmazó könyvheti összeállítást. Divat a riport Szegeden is. A Csongrád megyei Hírlap vasárnapi számait egy dél-magyarországi írónak, művészekkel készült riportsorozat teszi érdekessé. (Reméljük, választott határain belül teljességre fog törekedni.) S most íme, a Tiszatáj is elindítja a maga tájékoztató jellegű riportkölcióját. A címben megjelölt szűkre szabott terjedelemben, de pontos adatokkal megzadagítva, s főleg azzal a céllal, hogy azok, akiket úgyis összezár legalább a „Kis szegedi irodalomtörténet”, ismerjék még jobban egymást, ismerjék egymás terveit, szándékait; tudódjék ki a nyilvánosság előtt: éveknek eltelte után ki mit valósított meg most közhírré tett szándékaiból. Szeretnénk, ha e miniinterjúk a helyi irodalmi közérzet levegőjét is tisztítanák, és az egymás munkájáért való érdeklődő felelőséget erősítenék — hogy ne essünk többé minden napos bűneinkbe: ne tegyünk úgy, mintha nem tudnánk, mit ír és mit ér, hol publikál és milyen visszhanggal a másik. Sorozatunk első renden a dél-magyarországi, a szegedi írók, művészek és kritikusok köréből válogat, de sort kerít azokra is, akik régi, állandó munkatársai lapunknak, illetve hasábjainkról indultak el.

Elsőnek szándékosan esett a választás Dér Endrére, hisz éppen másfél évtizede szereplője már a szegedi irodalmi életnek.

— *A lexikon jól mondja-e: születettél 1922-ben, Békéscsabán.*

— Igen, pontosabban júl. 7-én, Szatmárnémetiben viszont nem adtam ki verseskötvet 1944-ben, bár én is konvencionálisan, versekkel kezdtem.

— *Hol és mikor jelentek meg első írásaid? Mit mondanál írói és emberi pályakezdesedről?*

— Soproni főiskolás voltam még, első verseimet az itt szerkesztett baloldali színezetű, antifasiszta ifjúsági lapok, a „Nyugati Őrszem” és a „Bástyánk” 1942–43-as időszaki számaiban közölték. Ácsdalok, ácsnóták voltak e versek, élményanyagukat otthonról, építőmunkás családom köréből hoztam. Azokat a szociális indulatokat, azt a lázongást fejezték ki, amit — annak ellenére, hogy egy ideig a teológiai fa-

KÉT FLEKK
DÉR ENDRÉVEL

(Vinkler László rajza)

kultás hallgatója voltam — a viharsarki munkásmozgalomban részt vevő atyafiságom és a háborúellenes, haladó gondolkodású soproni fiatalok környezetete egyre inkább felerősített. Az érlelődő világszemlélet-váltást más hatások is befolyásolták: a népi írók és a Győrffy-kollégisták mozgalma például, de mindenekelőtt a nagy történelmi sorsforduló, a felszabadulás. Így történt, hogy Sopronból már a MADISZ városi kultúrtitkárának mentem vissza szülővárosomba, ahonnan pedig hamarosan Budapestre kerültem a Magyar Kommunista Párt ifjúsági tagozatához, a MEFESZ központjába. De politikába is irodalomba hamar közbeszólt a betegség. 1948 és 1953 között jobbára csak tudószanatóriumokban laktam, míg nem egy kitűnően transzíráló, volt katonatorvos eredményesen megoperált.

— *Hogyan és mikor kerültél Szegedre? — s beszéljünk eddigi könyveidről is.*

— Szegedre is „titkárnak jöttem” 1953 őszén az írócsoporthoz, a Pestre távozó Kékesdi Gyula helyére. Írásaim ekkor már szélesebb körben ismertek voltak, s újságírói gyakorlat is állott mögöttem. Békéscsabán Cseres Tiborral írtunk újságot; nemrég vallott ő erről a lapról a Tiszatáj békéscsabai emlékszámában. Tíz évig titkárkodtam is igyekvéssel, s közben — tanárkodás, könyvtárosság, újságírás mellett — persze dolgoztam a Tiszatáj-nál és a Tiszatáj-nak. Első könyvem az 1955-ben megjelent életrajzi fogantatású *Első próba* volt. 1956. április 4-én József Attila-díjjal jutalmaztak.

— *Ennek szintjét és sikerét folytatta a Május i a d ó s s á g c. novellás kötet (1959), a témát és hangot váltó új könyv, A b ó d é kisregényei viszont —*

úgy érezzük — nem tükröztek annyi elbeszélő kedvet és eredeti színt, mint a korábbi írások. Szándékozol-e visszatérni leginkább saját hangnemedhez és erősségedhez, az ismerős, felnevelő táj környezetéhez, élményeihez, nyelvéhez.

— Igen, keresem ezt a hangot ismét. 1960-ban Szegeden bemutatott *Marika* c. 2 részes darabom, s egy nemrég befejezett új darab, amit a békéscsabai Jókai Színház számára írtam, a *Holdrajongók* is bizonyíthatja. De leginkább vallhatnak erről terveim, munkáiban levő kézirataim vagy befejezett könyveim, mint pl. egy kész regény, ami eredetileg a Táncsics Kiadónak készült, de végül is ott az átszervezések miatt nem jelenhetett meg. Emleltet darabom főiskolás fiatalok körében játszódik, a régi és új erkölcs összeütközéseit és különbözőségeit kutatja, s még inkább ifjúsági témájú egy befejezés előtt álló regényem, amit a Móra Kiadónak írok. A *Körösközi riadalom* ez, Gyula 1566-os ostroma idején játszódik, s egy Európából az Alföldre visszszakadt ifjú preceptor sorsa köré épül, de természetesen komoly, „felnőtt” rétege, mondanivalója is van: a főhős Szikszai Fabricius Demeter alakjával az értelmes áldozatvállalást, Kerecsényiével az árulást szeretném példázni.

— *Távolabbi tervek?*

— Annak a folyamatnak a regénye, hogyan alakul és érik valaki ellentétes előjelű ideológiák szorításából kiszakadva kommunisztává. Az *Első próba* és az egyelőre kéziratos *Lángmarta krónika* folytatása lenne e könyv, s tervezett hármasságuk önéletrajzi trilógiának is felfogható. S persze novellák, karcok tovább, hogy mielőtt kötetbe gyűlhessenek azok is.

(—)

CS. PATAJ MIHÁLY RAJZA